

ETIČKI KODEKS

Udruženja javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije

Uvod

U osnovi većine pravila kojih se tužioci u današnje vreme pridržavaju nalaze se poštovanje ustavnih odredbi, međunarodnih ugovora i konvencija, odgovarajućih pravnih tradicija, internih poslovnika i drugih sličnih izvora. Tužioci štite ustavnost i zakonitost u okviru svoje nadležnosti i imaju izražen osećaj odgovornosti za poverenje koje im javnost ukazuje. Etički kodeks će služiti kao kamen temeljac tužilačke profesionalne odgovornosti.

Cilj Udruženja javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije (u daljem tekstu Udruženje) je da u ovom Kodeksu detaljnije definiše generalno prihvaćena pravila koje se tiču ponašanja tužilaca, uz obraćanje pažnje na objektivna ograničenja koja postoje u zemljama u tranziciji. Ovaj Kodeks treba smatrati skupom pravila koja su podložna izmenama, na način koji je u samom Kodeksu naveden. Ova pravila odnose se na sve nocioce javnotužilačke funkcije **i tužilačke pomoćnike**.

Etički kodeks

Imajući u vidu da je zajednica naroda proklamovala prava i slobode svih ljudi u Univerzalnoj deklaraciji ljudskih prava Ujedinjenih Nacija i kasnijim međunarodnim ugovorima, konvencijama i drugim instrumentima;

Imajući u vidu da su Ujedinjene Nacije, na svom Osmom kongresu o prevenciji zločina i tretmanu prestupnika 1990. godine u Havani, na Kubi, usvojile Smernice o ulozi tužilaca;

Imajući u vidu da Savet Evrope u svojoj Preporuci (2000) 19 o ulozi javnog tužilaštva u krivično - pravnom sistemu preporučuje da se tužioci, vršeći svoje dužnosti, pridržavaju Kodeksa ponašanja;

Imajući u vidu da je Međunarodno udruženje u svojim Standardima profesionalne odgovornosti i deklaraciji osnovnih dužnosti i prava tužilaca sačinilo dokument koji služi kao međunarodni temelj za ponašanje tužilaca;

Imajući u vidu da javnost treba da ima poverenja u integritet pravnog sistema i javnih tužilaca koji igraju ključne uloge u sprovođenju pravde;

Stoga Udruženje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije usvaja sledeći tekst kao Etički kodeks tužilaca:

1) Profesionalno ponašanje

Tužioci su dužni da:

- a) u svakom trenutku svojom dostojnošću, ponašanjem i izgledom održe čast i ugled svoje profesije;
- b) se pridržavaju najviših standarda integriteta i brige;
- c) budu nepotkupljivi, nepristrasni i nezavisni, i da ne dozvole da se na njih vrši pritisak iz bilo kojih izvora,
- d) se neprestano trude da uvećavaju svoje profesionalno znanje i sposobnosti;
- e) svoje dužnosti obavljaju pravedno i objektivno, bez straha, predrasuda ili blagonaklonosti; i bez diskriminacije po bilo kom osnovu kao što su pol, rasa, nacionalnost ...
- f) poštuju, štite i pridržavaju se zakona i univerzalnog koncepta ljudskih prava, te da služe javnom interesu i štite ga.

2) Ponašanje u međusobnim odnosima.

2.1 U svojim međusobnim odnosima, kao i u odnosima sa ostalim zaposlenim, tužioci treba:

- a) da se jedni prema drugima, kao i prema ostalim zaposlenim, ponašaju s poštovanjem kao i da komuniciraju otvoreno;
- b) da imaju obzira prema dužnostima drugih i da ne zahtevaju od drugih tužilaca, ili **ostalih zaposlenih**, pružanje usluga koje bi mogle da naškode tužilaštvu ili međusobnim odnosima.

2.2 U odnosima sa podređenima, kao i sa ostalim zaposlenim, nadređeni treba:

- a) da se ponaša pravedno i da služi za primer;
- b) da ih ohrabruje da usavršavaju svoje profesionalno znanje i sposobnosti;
- c) da ih pravovremeno informiše o stvarima koje su neophodne za njihovo uspešno obavljanje dužnosti;
- d) podređeni treba da mu/joj se obraćaju sa dužnim poštovanjem.

2.3 Tužilaštvo treba da saraduje sa drugima na način koji je orjentisan ka postizanju rezultata i za otvorenu komunikaciju.

3) Uloga u krivičnom postupku i drugim sudskim postupcima

3.1 Tužioci svoje dužnosti treba da obavljaju pravedno i efikasno.

3.2 Tužioci treba da aktivno učestvuju u postupku, na sledeći način:

a) u odnosu na policiju:

- 1) Kada učestvuju u istrazi krivičnog dela i ostvaruju svoje nadležnosti u donosu na policiju, treba to da čine objektivno i profesionalno, dajući jasne instrukcije;
- 2) Prilikom učešća u predkrivičnom postupku, tužioci su dužni da preduzimaju sve mere da policija:
  - poštuje zakone i osnovna ljudska prava, i da radi u skladu sa zakonom i na odgovarajući način;

- predaje izveštaje koji su istiniti i kompletni;
- informiše tužioca o istražnim radnjama koje je policija sprovela u okviru predkrivičnog postupka.

b) u odnosu na sud:

- 1) Vršeci svoju funkciju, tužiocima treba da poštuju ugled, nezavisnost i nepristrasnost suda i da štite prava svih učesnika u sudskom procesu;
- 2) Tužilac je dužan da preuzme krivično gonjenje kada postoji osnovana sumnja i dokazi da je određeno lice počinilo krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti, a odustane od krivičnog gonjenja u odsustvu takvih dokaza.
- 3) Tužiocima će uvek tragati za istinom i pomagati sudu da dođe do istine, te da pravedno presudi u odnosu na zajednicu, žrtve i optužene, u skladu sa zakonom i pravednošću;
- 4) Tužiocima su dužni da obezbede da se odgovarajuće lice goni za odgovarajuće krivično delo u interesu pravde, a ne samo u interesu osude;
- 5) Čuvaće profesionalne tajne;
- 6) Uzimaće u obzir stavove, legitimne interese i moguće strahove žrtava i svedoka kada su njihovi lični interesi ugroženi, ili to mogu postati, trudiće se da osiguraju informisanost žrtava i svedoka o njihovim pravima i da, ukoliko je to neophodno, osiguraju fizičku i mentalnu zaštitu njihovu i njihovih najbližih;
- 7) Neće koristiti dokaze koji su stečeni na protivzakonit način, a koji bi predstavljali kršenje ljudskih prava osumnjičenih, i zalagaće se da se protiv onih koji se takvim metodama služe preduzmu odgovarajuće radnje.

c) U odnosu na advokate postupati profesionalno poštujući pri tome specifičnu ulogu tužioca u sudskom postupku.

4) Odnos prema :

a) Zakonodavnoj i izvršnoj vlasti :

- 1) Tužiocima su dužni da u dodiru sa Zakonodavnom i izvršnom vlasću poštuju Ustavni i pravni položaj i autoritet tih vlasti, ne mešajući se u njihove nadležnosti.
- 2) Da bi promovisali pravednost i delotvornost kriminalne politike, tužiocima treba da sarađuju sa vladinim telima i institucijama u skladu sa zakonom istovremeno zadržavajući svoju nezavisnost i samostalnost.

b) Medijima

Čuvajući profesionalne tajne i štiteći interese krivičnog postupka, tužiocima medijima treba da pruže sto je moguće više objektivnih informacija, u odnosu na datu situaciju, i da nastoje da u svojim javnim nastupima brane ugled javnotužilačke funkcije.

c) Društvu

U komunikaciji sa javnošću, tužioci treba da se ponašaju korektno, sa pažnjom, strpljenjem i dužnim poštovanjem prema svakome sa kim dodju u kontakt.

d) Drugim državama i Međunarodnim telima

U postupanju po zahtevima za međusobnom pravnom pomoći, tužioci treba da zahtevanu pomoć pruže, uz istu pažnju i oprez koje pokazuju pri radu na sopstvenim predmetima.

5) Ponašanje u svakodnevnom životu

a) Bez obzira da li su na dužnosti ili ne, tužioci su dužni :

- 1) da se ponašaju u skladu sa javnim karakterom tužilačke funkcije koja uključuje primenu određenih standarda, sto može da rezultira time da izvesna dela ili previdi tužioca mogu postati predmet javne debate, ugrožavajući time ugled tužilaštva;
- 2) da budu osobe od integriteta, to jest da ne vrše ikakve radnje, nalaze druga zaposlenja, niti se bave aktivnostima koje mogu da utiču na njihov profesionalni slobodouman stav, ili koje mogu da ostave takav utisak.

b) Tužiocima je dozvoljeno da osnivaju i učlanjuju se u profesionalne i druge organizacije radi zastupanja svojih interesa, promovisanja svoje profesije, obuke ili zaštite svog položaja.

c) Uzimajući u obzir objektivna ograničenja države koja je u tranziciji, tužiocima nije dozvoljeno da se tokom obavljanja funkcije učlanjuju u političke stranke, kao ni da javno iznose svoje primedbe i mišljenja o odredjenim političkim temama.

6) Sukob interesa

Javni tužioci ne smeju da koriste svoj službeni položaj u svrhu zadovoljavanja svojih ili tuđih interesa niti da učestvuju u postupcima gde bi njihova nepristrasnost bila dovedena u pitanje.

7) Usvajanje, evaluacija i izmene Kodeksa

7.1 Kodeks usvaja Skupština Udruženja javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije i on će se odnositi na sve članove Udruženja.

7.2 Skupština će, sa ciljem osavremenjivanja, s vremena na vreme vršiti evaluaciju Kodeksa.

7.3 Preko svojih odeljenja, članovi mogu Izvršnom odboru Udruženja podnositi inicijative za izmenu Kodeksa. Izvršni odbor će predloge za izmenu i dopunu Kodeksa podneti Skupštini Udruženja.

8) Poštovanje Kodeksa

8.1 Svi javni tužioci treba da postupaju u skladu sa Etičkim kodeksom.

8.2 O postojanju povrede Etičkog kodeksa donosi odluku Etički savet.

- 8.3. Postupak za donošenje odluke o povredi Etičkog kodeksa pokreće i vodi Etički savet po Poslovniku o radu koji sam donese po pribavljenoj saglasnosti Upravnog odbora.**
- 8.4 Etički savet ne može izricati bilo kakve sankcije ili mere, a kad donese odluku o postojanju teže povrede Etičkog kodeksa, učinjene od strane člana Udruženja, Etički savet će predložiti isključenje tog člana nadležnom organu Udruženja.**
- 8.5. Etički savet može zauzimati i opšte stavove i mišljenja u vezi Etičkih pitanja.**
- 8.6. Odluke, stavovi i mišljenja Etičkog saveta se obavezno javno objavljuju u štampanim i elektronskim glasilima Udruženja, a Etički savet može odlučiti da ih objavi i u drugim javnim glasilima.**